
mAnasollasastutiH by Appayya Dixit

ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಸ್ತುತಿಃ ಶ್ರೀಮದಪ್ಪಯ್ಯಾದೀಕ್ಷಿತೇಂದ್ರೈಃ
ವಿರಚಿತಾ

Document Information

Text title : mAnasollasa stuti

File name : mAnasollasa.itx

Category : misc, sahitya, appayya-dIkShita

Location : doc_z_misc_general

Author : Shri Appaya Dikshitar

Transliterated by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Proofread by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Latest update : August 28, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 14, 2023

sanskritdocuments.org

ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಸ್ತುತಿಃ ಶ್ರೀಮದಪ್ಪಯ್ಯಾದೀಕ್ಷಿತೇಂದ್ರೈಃ
ವಿರಚಿತಾ

Introduction:

This is a short poem by the famous author. It consists of seventeen verses and is constructed in the form of advice to the mind. The poet finds that the mind is now fully preoccupied with the affairs of the world, family and friends to the extent that it is unable to think of the consequences of such preoccupation. The poem points out the consequences and also the way to escape them. The remedy is to start thinking of Lord Siva and worship Him. One may continue to attend to personal matters but, should, at the same time engage the mind in thinking of the Lord. This will bring in all the prosperity one requires for a good life.

It will also confer ever lasting peace which one cannot find by being busy with the world. It is common to find saints and devotees addressing their mind and also other organs like the eyes to turn to the Lord for escape from the stresses and strain that the worldly life brings in its wake.

Some examples are given here.

- 1) Mana sambodha niyamanam - 10 verses by Bhartruhari in his Vairagya shatakam.
- 2) Manache Sloka of Sri Samartha Ramadasa of Maharashtra. This work is in Marathi language and has 205 verses.
- 3) Manoniyamanam (ಮನೋನಿಯಮನಂ .) by Saint

Sadasiva Brahmendra is a small but beautiful poem
consisting of 13 verses addressed to the mind.

4) The saint has also composed many songs that address
the mind, the tongue etc.

Some are:

(1) Bhaja re Gopalam manasa. (ಭಜ ರೇ ಗೋಪಾಲಂ ಮಾನಸಂ .)

(2) Smara varam chetah smara Nanda Kumaram.

(ಸ್ಮರ ವಾರಂ ಚೇತಃ ಸ್ಮರ ನಂದಕುಮಾರಂ .)

(3) Bruhi Mukundeti Rasane (ಬ್ರೂಹಿ ಮುಕುಂದೇತಿ ರಸನೇ .)

(4) Manasa sancharare (ಮಾನಸ ಸಂಚರ ರೇ)

(5) Bhaja re Yadhunatham (ಭಜ ರೇ ಯದುನಾಥಂ .)

5) The saint Kulasekhara also addresses the organs in his
Mukundamala. One of his popular poems is given here.

ಜಿಹ್ವೇ ಕೀರ್ತಯ ಕೇಶವಂ ಮುರರಿಪುಂ ಚೇತೋ ಭಜ ಶ್ರೀಧರಂ
ಪಾಣಿದ್ವಂದ್ವ ಸಮರ್ಚಯಾಚ್ಯುತಕಥಾ-ಶ್ರೋತ್ರದ್ವಯ ತ್ವಂ ಶೃಣು .
ಕೃಷ್ಣಂ ಲೋಕಯ ಲೋಚನದ್ವಯ ಹರೇ-ರ್ಗಚ್ಛಾಂಘ್ರಿಯುಗ್ಮಾಲಯಂ
ಜಿಘ್ರ ಘ್ರಾಣ ಮುಕುಂದ-ಪಾದ-ತುಲಸೀಂ ಮೂರ್ಧನ್ ನಮಾಧೋಕ್ಷಜಂ ..

Now let us go to the poem proper.

.. ಶ್ರೀ ಶಿವಮಸ್ತು ..

ಅಯಿ ಭ್ರಾತಶ್ಚೇತಃ ಪರಮಮುಪದೇಶಂ ಶೃಣು ಮಮ
ಸ್ಮರಾರೇರರ್ಚಾಯಾಂ ಪಟುಷುಕರಣೇಷು ಸ್ಮರ ಫಲಂ .
ತವೈಷಾಂ ಪ್ರೇಷ್ಯಾಣಾಮುಪರತಿಕೃತಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಹತಿ
ತ್ವಾಯೈಕೇನ ಶ್ವಾಸಪ್ರಶಮನಮಯೇ ಕಿನ್ನು ಸುಕರಂ .. 1..
ಅತಿಸ್ಥೇಮಸ್ಥೀತಾನಪಿ ಶಿಖರಿಣಃ ಪಶ್ಯ ಚಲಿತಾನ್
ಕಿಯಂತಂ ವಾ ಕಾಲಂ ಕಿಸಲಯಮ್ಯದು ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ವಪುಃ .
ಅಸಾರೇಽಸ್ಮಿನ್ಮೂಜಾಂಅಯಿ ಹೃದಯ ಶಂಭೋರ್ನ ಕುರುಷೇ
ಕದೇದೃಕ್ ತೇ ಲಭ್ಯಂ ಕಥಯ ಜಡ ತಂತ್ರೋಪಕರಣಂ .. 2..
ಇದಾನೀಮತ್ಯಲ್ಪೇಷ್ಟಯಿ ಹೃದಯ ಕಾರ್ಯೇಷ್ಟತಿ ಮಹಾನ್
ಇಯಾನ್ ವ್ಯಾಸಂಗಸ್ತೇ ನ ಕಲಯಸಿ ಯೇನ ಸ್ಮರರಿಪುಂ ..
ಅತಿಕ್ರಂದದ್ಬಂಧುವ್ಯಸನಜಲಧಾವರ್ತಿ ಸಮಯೇ
ಕಿಯಾನಾಗಂತಾ ತೇ ಶಿವ ಶಿವ ಹತೋಸ್ಮೈವ ಭವತಾ .. 3..
ಅಯೇ ಚೇತಶ್ಚಾಸ್ತಾಣ್ಯಧಿಕಮವಗೂಢಾನ್ವ್ಯಪಿ

ಮುಧಾ ನ ಯದ್ಯಾಸಜ್ಜೇಥಾಃ ಪಶುಪತಿಪದಾಂಭೋಜಭಜನೇ .
ತದಿತ್ಥಂ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಖಲು ಪುನರಪಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಭುವನೇ
ಮಹದ್ಭುಃಖಂ ವರ್ಣಗ್ರಹಣಸಮಯೋಪಕ್ರಮಮಿದಂ .. 4..
ಕಿಯಂತೋ ನಾ ಭೂವನ್ ಹೃದಯಪರಮಪ್ರೇಮವಿಷಯಾಃ
ಪುರಾಜನ್ಮಸ್ವದ್ಯ ಕ್ಷ ಗತಮಿತಿ ಜಾನಾಸಿ ಕಿಮು ತಾನ್ .
ವೃಧಾ ಮೋಹಂ ಬಾಂಧುಷ್ಪಹಿತಪರಿಣಾಮಂ ತ್ಯಜ ಸಖೇ
ಯದಾಸೇವಾದೋಷಾತ್ ಸ್ಮರಸಿ ನ ಕದಾಽಪಿ ಸ್ಮರರಿಪುಂ .. 5..
ಅಮೀ ಚೇತ್ ಪುತ್ರಾದ್ಯಾ-ಸ್ತವ ಭೃಶತರಂ ಪ್ರೇಮವಿಷಯಾಃ
ಭವಿಷ್ಯಂತೋ ನ ಸ್ಯುಃ ಕಿಮು ಜಡ ತಥಾ ಭಾವಿಜನನೇ .
ಸದೇವ ತ್ವಯ್ಯೇವಂ ಸಮುಪಜನಿತಾಕ್ಷತ್ರಯಹತೇ
ಕದಾ ಶಂಭೋಶ್ಚಿಂತಾ ಭವತಿ ಭವಭೀತಿಪ್ರಶಮನೀ .. 6..
ಅನಾಪೃಚ್ಛ್ಯ ಜ್ಞಾತೀ-ನವಶ ರುದಿತೋಚ್ಛೂನ-ನಯನಾನ್
ಗತೀಕಾ ನ-ಸ್ತಾತೇತ್ಯತಿ-ಕರುಣಮಗ್ರೇ ವಿಲುಟಿತಾನ್ .
ಅವಶ್ಯಂ ಗಂತವ್ಯಂ ಖಲು ತದಹಿತಾನಾಮಪಿ ಪುರಸ್ತ-
ದದ್ಯೈವ ಸ್ನೇಹಂ ತ್ಯಜ ಹೃದಯ ತೇಷ್ವರ್ಚ್ಚ ಗಿರಿಶಂ .. 7..
ಇದಂ ಸಜ್ಜೀಭೂತಂ ಕೃತಮಿದ-ಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಮಧುನೇ-
ತ್ಯಯಂ ವ್ಯರ್ಥಾರಂಭಸ್ತವ ಬತಮನಶ್-ಶಾಮ್ಯತು ಕದಾ .
ಸಖಲ್ವಾಗಂತಾ ತೇ ಶಿವಭಜನಹೀನಸ್ಯ ಸಮಯಸ್-
ಸಮುದ್ಯನ್ನಿಘೋಷಜ್ವಲದಶನಿಪಾತ ಪ್ರತಿಭಯಃ .. 8..
ತ್ವಯಾ ಗರ್ಭೇ ಮಾತುರ್ಯದಿಹ ಚಿಂತಿತಮಭೂತ್ ತ-
ದಾಲೋಚ್ಯ ಸ್ವಾಂತೇ ವ್ರಜ ಶಿವಮಕಾರ್ಯೇ ತ್ಯಜ ರುಚಿಂ .
ಗತೋ ದೂರಂ ಮೂರ್ಖಃ ಕ ಇವ ಖಲು ವಿತ್ತಾರ್ಜನ ಧಿಯಾ
ಚರೇಸ್ವೈರಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಭುವರಮೃಣಾದಾನರಸಿಕಃ .. 9..
ಅಪಠ್ಯಾ-ದಾಹಾರಾದಪಿ ತವ ಕಿಯನ್ ಮಾನಸ ಭಯಂ
ಮುಹೂರ್ತಾವಸ್ಥಾಯಿ ಜ್ವರಜಠರ-ಭಾರಾದಿಕರಣಾತ್ .
ಅಮುಷ್ಮಾದಶ್ರಾಂತ-ಪ್ರವಿತತ ಭವವ್ಯಾಧಿಜನನಾತ್
ಮಹೇಶೇ ವೈಮುಖ್ಯಾತ್ ಕಿಮಿತಿ ನ ಭಯಂ ಕಿಂಚಿದಪಿ .. 10..
ಇಯಂತಂಕಾಲಂ ತೇ ನಿಯತಸಹವಾಸೇನ ಜನಿತಾ ಕಿಂ-
ಈಷನ್ನಾಸ್ತಂತಃಕರಣ ಮಯಿ ಸೌಹಾರ್ದಕಣಿಕಾ .
ಯಥೇಚ್ಛಂ ಭ್ರಾಂತ ತ್ವಂ ವಿಹರವಿಷಯಾರಣ್ಯ-ಕುಹರೇ
ಭಜ ಶ್ರೀಪಾದಾಬ್ಜಂ ಸಕೃದಪಿ ಪುರಾರೇರನುದಿನಂ .. 11..
ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ತ್ವಾಂ ಪಶ್ಯನ್ ಚಿರಮಹಿತ ಏವಂ ತವಕೃತೇ

ಮದರ್ಥಾಸು ಸ್ಥಾಣೋರ್ಹೃದಯ ಪರಿಚರ್ಯಾಸು ವಿಮುಖಃ .
 ಇದಾನೀನ್ನಿರ್ವಿಣ್ಣೋಽಸ್ಮ್ಯಲಮುಪಗತಸ್ತೇಽದ್ಯಸಮಯೋ
 ಯದಾತ್ಮನ್ಯಪ್ಯಾಸ್ಥಾಂ ಜಹತಿ ಸುಹೃದರ್ಥೇ ಕೃತವಿದಃ .. 12..
 ಅಲಭ್ಯೇವಪ್ಯರ್ಥೇಷ್ವಧಿಕ ಚಪಲಾ-ನಕ್ಷಪೃಥುಕಾನ್
 ಅತ್ಯಾಪ್ತಾನತ್ಯರ್ಥೇ ಸುಚಿರಮನುವೃತ್ತಾನಪಿ ತಥಾ .
 ಅಶಕ್ಯಂ ತೇ ಶಂಭೋರ್ಭಜನ-ಮನುರುದ್ಯೈವ-ಮಶುಚೀನ್
 ಉಪೇಕ್ಷೈವೋಪಾಯಸ್ತವ ಹೃದಯ ತೇಷಾಮುಪಶಮೇ .. 13..
 ಉಪಾಯಂ ತೇ ಚೇತಃ ಪರಮುಪದಿಶಾಮಿ ಸ್ಮರರಿಪೋಃ
 ಪದಾಂಭೋಜದ್ವಂದ್ವೇ ಪರವಶತಯಾ ರಜ್ಯಸಿ ಯತಃ .
 ಅವಶ್ಯಂ ಭೋಕ್ತವ್ಯ-ಮನುದಿನ-ಮತಕ್ರೋಪಗಮನಾಂ
 ದಶಾ-ಮಂತ್ಯಾಂ-ಮಂತಸ್ಸಪದಿ ಗಣಯೋಪಸ್ಥಿತತರಾಂ .. 14..
 ಚಿರಾತ್ ಕಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾಧಃ ಶಿವ ಇತಿ ವಸತ್ಯದ್ರಿಶಿಕಹರೇ
 ಸ ಮೇ ಮಾಯೀಭೂತ್ವಾ ಮತಿಮಹರ-ದದ್ಧಾ ಸುಖನಿಧಿಂ .
 ಸಲಗ್ನಶ್ಚೇದ್ಧೈವಾತ್ ಕ್ವಚನಪಥಿಪಾಶೈಸ್ತ್ಯತಿಮಯೈಃ
 ಸಖೇ ತಂ ಬದ್ಧೀಯಾಃ ಹೃದಯ ನಿಭೃತಂ ದಾಸ್ಯತಿ ಧನಂ .. 15..
 ಬಹಿಸ್ತ್ವಂ ವೈಯ್ಯಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಕಟಯ ಪರಂ ಲೌಕಿಕಕೃತಿ-
 ಷ್ವವಜ್ಯಾಸು ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಭಜ ಪಶುಪತೇಃ ಪಾದಭಜನೇ .
 ವಿಟೇಷು ಸ್ನಿಹ್ಯಂತೀಮಿವ ಬಹಿರಸಾರೈ-ರಭಿನಯೈಃ
 ಧನೇ ಬದ್ಧಾಸಂಗಾಂ ಗಣಯ ಧಿಷಣೇ ವಾರವನಿತಾಂ .. 16..
 ಮಹಾದೇವಧ್ಯಾನಾನ್ಮಮಶರಣಮನ್ಯನ್ನ ಕಲಯೇ
 ಭವಗ್ರಹಗ್ರಾಸೋಲ್ಲಾಸಿತಭವವೇಗಾದಧಿಭುವಿ .
 ಪ್ರಸೀದ ಪ್ರಾಗಲ್ಬ್ಯಂ ತದಿಹ ಪರಿಗೃಹ್ಯಾದ್ಯ ಮಹತೋ
 ಭಯಾತ್ರಾಯಸ್ತ್ವೈನಂ ಭಗವತಿ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಧಿಷಣೇ .. 17..
 .. ಶ್ರೀ ಶಿವಮಸ್ತು ..

Endoded by N. Balasubramanian bbalu@satyam.net.in

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

